Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 198 | Sâmbătă, 22 august 2009 – Marți, 22 august 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

JURNALUL ZILEI

Zi liniștită după serbările în cinstea zilei de 23 August. S-au făcut promovări în armată. S-a încheiat recoltarea la in, ovăz, orzoaică de primăvară și cânepă.

O nouă promoție de ofițeri

În școlile militare ale Ministerului de Interne au fost înălțați în grad noi promoții de ofițeri și subofițeri activi. La festivități au luat parte Tudor Postelnicu, membru supleant al CPEx și ministru de Interne, cadre din conducerea Ministerului de Interne și Departamentului Securității Statului, generali și ofițeri, reprezentanți ai organelor de partid, ai organizațiilor de masă și obștești, părinți ai elevilor. „Tinerii ofițeri și subofițeri și-au exprimat hotărârea fermă de a acționa cu înaltă vigilență și răspundere pentru îndeplinirea misiunilor încredințate de partid și popor, a ordinelor și indicațiilor comandantului nostru suprem, întâmpinând astfel, cu rezultate superioare, înaltul forum al comuniștilor români din toamna acestui an, care va intra în istoria neamului drept congresul marilor victorii socialiste, al triumfului principiilor socialismului științific."

(Continuare în pag. a II-a)

ÎNTÂI PICNIC, APOI PARASTAS

SALA DE LECTURĂ

În 1989, aproape toți șefii regimurilor comuniste din Europa de Est lasă impresia că ar fi pacienții unui stabiliment psihiatric pentru bătrâni. Par atinși de demență senilă. Și este adevărat că sunt, cei mai mulți, oameni în vârstă și suferinzi. Bulgarul Todor Jivkov are 78 de ani, est-germanul Erich Honecker 77, cehoslovacul Gustav Husak 76, românul Ceaușescu 72. Pe lângă aceștia, polonezul Jaruzelski face, la cei doar 66 de ani ai lui, figură de tinerel. Tot el este cel mai tânăr și din punctul de vedere al vechimii la putere. Doar echipa de la Budapesta, deopotrivă înnoită și întinerită, strică uniformitatea gerontocratică a conducătorilor din țările lagărului, iar confruntările și disensiunile dintre diferiții responsabili din partid și instituțiile statului maghiar capătă forma unei efervescențe politice de neimaginat pentru o țară comunistă.

În sine, bineînțeles, vârsta nu este nici handicap, nici privilegiu. În definitiv, președintele francez François Mitterrand, în acel moment la începutul celui de-al doilea mandat, avea și el 73 de ani în 1989 și era chinuit de un cancer încă din 1981, anul când fusese ales întâia oară. Nici președintele american Ronald Reagan (n. 1911) nu fusese în 1980, anul primei lui alegeri, chiar un reprezentant al tinerelor generații.

Liderii est-europeni au însă un aer lugubru, de marionete care interpretează grotesc preambulul unui spectacol funerar. Sunt înțepeniți în dogme și certitudini fără nici o legătură cu ce se petrece în jurul lor. Cu siguranță foarte bine informați, nu înțeleg totuși nimic din ce li se spune, din ce află, din ce li se raportează, din ce văd. Nu înțeleg sau nu pot înțelege. Dau impresia unor ființe iremediabil detracate, între percepție, acte și cuvinte se cască abisuri. Par de pe altă lume sau deja cu un picior pe lumea cealaltă. Vorbesc într-o limbă extenuată, cadaverică, compusă esențial din lozinci plate și vetuste. Virulența stalinistă, cu întunecata ei expresivitate (tip „vipere lubrice" sau „hienă dactilografă" – așa fusese numit la Moscova Jean-Paul Sartre prin 1949), degenerase într-o obosită logoree plumburie. Șefii comuniști est-europeni sunt prizonierii unui imperiu de vorbe moarte. De la distanță, scleroza lor e ridicolă, din apropiere este amenințătoare. Fiindcă sunt, ori par să fie, în nebunia lor senilă, în stare de orice.

În 1989, într-o spectaculoasă punere în scenă mediatică, miniștrii de Externe maghiar și austriac, Gyula Horn (dreapta) și Alois Mock (centru) au tăiat îngrăditura de sârmă ghimpată de la frontieră FOTO: Ferenc Redei/REUTERS

În ianuarie 1989, șeful partidului comunist est-german, Erich Honecker, declara astfel că peste 50 sau 100 de ani, Zidul de la Berlin încă va fi acolo. Neclintit. În același an 1989, la începutul lui noiembrie, Zidul a căzut însă, iar după încă un an, statul est-german însuși avea să dispară, absorbit prin unificare de Germania occidentală.

(Continuare în pag. a III-a)

CUM S-A VĂZUT ANUL 1989 DE LA VÂRFUL SECURITĂȚII

Militaru și alți generali „complotiști" au tatonat conducerea Securității

Generalul în rezervă Aurel Rogojan, ofițerul care în 1989 a fost alături de generalul Iulian Vlad, comandantul Departamentului Securității Statului, ca subordonat direct și colaborator apropiat al acestuia între anii 1974-1989, analizează pentru Jurnalul Național momentele pregătitoare luhii decembrie a acelui an și care ar fi putut să producă în România un război civil. Generalul în rezervă dezvăluie faptul că deja generali, precum Nicolae Militaru, agenți ai serviciilor secrete sovietice, nici nu se mai fereau să mascheze complotul și încercau să amestece și Securitatea în acesta.

(Răzvan BELCIUGANU)

Desigur, în ceea ce privește participanții la evenimente, au existat și excepții, dar cu titlu de excepție. Conștiințele revoluționare aveau să apară în cel de-al doilea și al treilea val al evenimentelor, pentru ca ulterior să se retragă...

În fapt însă, s-au confirmat învățămintele evenimentelor istorice similare în care ceea ce un important protagonist al evenimentelor avea să numească „pegra socială obsedată de cățărarea în fotoliile puterii" constituie suportul oricărei insurgențe, numai că „pegra avidă de o nouă dictatură, a străzii, nu trebuie să se cațere în acele fotolii". Fără comentarii. Acest crez l-a călăuzit pe respectivul protagonist atât ante, cât și post factum comploturilor în ițele cărora a fost ori s-a implicat. Nu sunt puțini cei care știu și partea de adevăr pe care cel în cauză nu și-o mai amintește.

Dar, în definitiv, dacă vom compara condițiile existente în Franța la 1789 cu cele din Anglia, vom constata că ele erau asemănătoare, excepția constituind-o atitudinea serviciilor secrete și a poliției, care în Anglia s-au situat ferm pe poziția apărării Coroanei. Și condițiile existente, după 200 de ani, în țările Europei Centrale și de Est se vedeau, de undeva, de mai departe, ca fiind asemănătoare, dacă nu chiar identice. Serviciile speciale care au evaluat atât contextul european din 1789, cât și cel din 1989, au concluzionat însă eronat că Securitatea și forțele de ordine publică ale Ministerului de Interne din România vor proceda precum serviciile și poliția Angliei, nepermițând dislocarea dictaturii de tip sultanic a lui Nicolae Ceaușescu. Pe această eroare, dacă a fost o eroare, ea este descalificantă pentru nivelul de cunoaștere de către acele servicii a opțiunilor Securității, aveau să se fundamenteze însă planuri grave și extrem de periculoase, care puteau împinge România într-un război civil distrugător al statalității naționale și integrității sale teritoriale. Generalii loiali lui Ceaușescu au fost de cealaltă parte...

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Douăzeci de ani de când «te-ai dus, dulce minune»..."

Nicolae Cristache este actor al Teatrului Național din Târgu-Mureș din 1988. Născut în decembrie 1959, Cristache a absolvit Institutul de Teatru din Târgu-Mureș. Este masterand în „Regia spectacolului contemporan" și doctorand în „Arta teatrului contemporan". Este laureat al marelui premiu de interpretare la „Gala Tânărului Actor" de la Costinești, ediția 1989 și laureat al marelui premiu de interpretare la Festivalul Internațional „Lucian Blaga", ediția 1992. Printre filmele în care acesta a jucat se numără „Fără lumini de poziție" (regia Mihnea Columbeanu), „Frumoasa din Pădurea Adormită" și „Absolut neprevăzut" (regia Radu Popovici). În teatru, a jucat în peste 70 de spectacole, „O noapte furtunoasă", „Opera de trei parale", „Tache, Ianke și Cadâr", „Îmblânzirea scorpiei" fiind doar o parte dintre ele. În prezent, este director artistic al Teatrului Național din Târgu-Mureș și cadru didactic la Catedra de Actorie a Universității de Artă Teatrală din Târgu-Mureș. „Da... Se împlinesc douăzeci de ani de când eu și soția mea, Rodica Baghiu, am fost laureații Marelui Premiu la «Gala Tânărului Actor». Douăzeci de ani... când au „trecut nici n-am simțit... N-am mai avut timp să ne mai gândim la acel moment.

(Continuare în pag. a II-a)

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Țara care își demolează istoria

În The Boston Globe din 22 august 1989, Robert Campbell scria despre planul de sistematizare rurală a României, reluând afirmațiile istoricului român Dinu Giurescu, instalat în SUA în 1988.

„Este ca și cum în Statele Unite ai demola fiecare casă în care locuiește câte o familie – fie că proprietarii sunt de acord sau nu – și ai muta toată populația în blocuri de apartamente." Asta se întâmplă în estul Europei, în România.

Vorbitorul este Dinu Giurescu, istoric român venit în Statele Unite din 1988, și subiectul pe care îl tratează este unul dintre cele mai îngrozitoare acte de vandalism cultural și arhitectural care au loc astăzi în lume. „Țăranul este obligat să își distrugă propria casă", spune Giurescu. „Dacă refuză, statul o distruge în locul său, iar el este obligat să plătească o amendă." În satele românești și în capitala țării, București, identitatea arhitecturală a României este sistematic rasă de pe fața pământului. Vile, case, biserici sunt demolate cu miile. Demolatorul este însuși guvernul acestei națiuni.

În zonele rurale, familiile de țărani trebuie să se mute din gospodăriile ale căror proprietari sunt și pe care, de cele mai multe ori, le-au construit cu propriile mâni. Trebuie să înceapă o nouă viață în blocurile de beton construite de guvern. Acestea sunt, în general, de patru etaje, fără încălzire centralizată sau apă curentă, cu excepția toaletelor comune de la parter. De multe ori, țăranii păstrează rămășițe din tocurile de lemn ale ferestrelor pentru a le arde în sobele noilor apartamente.

Scala la care se fac demolările este inimaginabilă. Fondul Internațional al Monumentelor, un grup privat care se ocupă de conservarea arhitecturală, spune că între 7.000 și 8.000 de sate românești sunt în pericol de a fi distruse. În fotografii vedem aceste frumoase localități, cu străduțe întortocheate, delimitate de case datând din secolul al XIX-lea. Dislocarea socială – ruperea legăturilor dintre membrii comunității, dintre prieteni – este dureroasă.

Despre București, Fondul spune: „În următorii trei-patru ani, 90% din populație va fi găzduită în blocurile de apartamente din cartierele industriale pe care guvernul le construiește cu aceeași viteză cu care rade cu buldozerele moștenirea arhitecturală a orașului. Șiruri nesfârșite de blocuri de beton se întind de-a lungul bulevardelor".

De ce ar alege un guvern al unei țări să plătească imensul preț al dezrădăcinării propriului popor și al distrugerii trecutului național?

Guvernul României este condus din 1965 de Nicolae Ceaușescu, un comunist din garda veche care s-a opus vehement reformelor propuse de Mihail Gorbaciov. Giurescu spune:

„Ceaușescu crede în tipul de socialism care a înflorit sub Stalin în anii '30 și '40. Tipul de socialism care vrea să modeleze ființa umană spre a accepta cu voioșie orice sarcină trasată de conducere. Pentru astfel de lideri, a demola trecutul este o formă de inginerie socială".

„Trebuie să înțelegeți că, în mod tradițional, România este o națiune individualistă. Din cele mai vechi timpuri, oamenii au trăit în locuințe separate, acest lucru fiind valabil chiar și în cazul iobagilor. Când îi dezrădăcinezi pe acești oameni, îi iei din mediul lor social și arhitectural tradițional și îi muți în aceste noi blocuri de locuințe colective, atunci le poți rândui viața astfel încât să simtă corpul colectiv național ca fiind prioritar, abia după urmând ei înșiși, ca indivizi. Nu mai au intimitate. Pe noile coridoare ale blocurilor, ușile apartamentelor vecine sunt față în față, putându-se vedea cu ușurință cine vine și cine pleacă. În loc să fie proprietari, țăranii devin chiriași ai statului."

(Continuare în pag. a II-a)

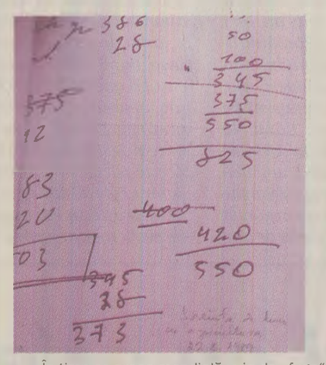

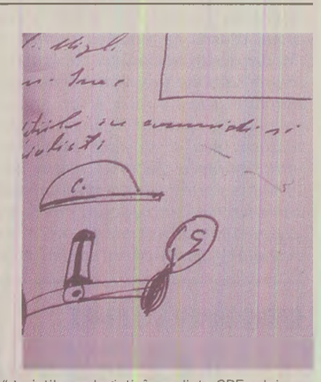

În timp ce presa mondială vuia de „fuga" turiștilor redegiști, în ședința CPEx-ului, Nicolae Ceaușescu făcea calcule numai de el știute FOTO: Arhivele Naționale

CALENDAR

22 august (marți)

Soarele a răsărit la:
6:26 a apus la 20:10
Luna a răsărit la:
22:32, a apus la 13:05
Sărbătoare creștină
Sf. Mc. Agatonic, Antuza, Zotic, Irineu și Or

S-a întâmplat la 22 august 1989

● Revărsarea apelor fluviului La Plata, ca urmare a ploilor torențiale care au căzut timp de mai multe zile, a lăsat fără adăpost mii de locuitori din provincia argentiană Buenos Aires. Ploile au determinat creșterea cu peste trei metri a nivelului apelor.

● În luna iunie, în metroul din New York, rata criminalității a crescut cu 5,8% în comparație cu perioada similară a anului anterior, au anunțat autoritățile locale. Datele statistice atestau că în luna iunie în metroul din New York au fost săvârșite 1.380 de delicte, inclusiv două crime, 121 de atacuri armate, 579 de furturi.

● În fiecare an, 5.000 de specii animale, mai ales din zona pădurilor tropicale, dispar de pe Terra, iar multe altele sunt pe cale de dispariție, avertizau oamenii de știință reuniți în acele zile la Roma, în cadrul unui congres organizat de Uniunea internațională pentru conservarea naturii. Participanții relevau că de multe ori era vorba despre ființe mici, cum sunt insectele, dar dispariția acestora, în special din pricina acțiunilor de despădurire masivă, deteriorau mediul înconjurător. Totodată, se afla în pericol și cel mai mare mamifer terestru, elefantul african, în ultimii 15 ani numărul elefanților scăzând de la un milion la 500.000.

Ramona VINTILĂ

JURNALE PERSONALE

22 AUGUST

Stropesc florile din curte cu multe găleți de apă, aduse de la străvechea fântână, adâncă de vreo 15 m. Patul de afară e la umbră și ne oferă loc priincios pentru citit, „Almanahul Cinema" și „Steaua" deocamdată. În revista clujeană e și comentariul despre Blecher. Pe la 12:30 vin de la Iași, cu mașina lor nou-nouță: Alexandru, Lili, Caterina și Cătălin. Alexandru e protagonistul, vorbește numai în iscodituri cartierești, de felul: „Să nu fie de diochi, că netot mai ești" (mie). Sau unui vecin, de vârsta lui, cu chelie: „Ridică-ți părul de pe ochi, că nu te cunosc". Despre „fetili" noastre spune că au fost pe la facultăți, iar fiu-său Cătălin nu-i în toate facultățile [...] Pe tata îl doare o măsea, Alexandru îl cheamă pe vecinul Gheorghică Bujor, care vine cu un clește primitiv să i-o scoată, anestezie cu țuică. Tata nu vrea, preferă fiola cu algocalmin. Vizita dlui Căpraru, fostul meu învățător, și a lui Tache, rubedenie care a făcut liceul la Câmpina, câte 2-3 zile săptămânal (!), și pe urmă Zootehnia la Iași. Dar n-a găsit serviciu aici la CAP, ci la Costache Negri (Mânjina), la vreo 6 km. Vin și „fetili", hărmălaie mare. Aici e televizor, dar la noi nu se poate vedea decât Cârmaciul și Cârmacea de renume mondial. „Prindem" pe ruși, dar nici la ei nu-i cine știe ce. Lili a făcut plăcinte și chiftele. Raiul pe pământ, fără mama...

C. Trandafir,
Jurnal în curs de apariție

„Moartea, scrie Marin Preda la începutul ultimului său roman, este un fenomen simplu în natură, numai oamenii îl fac înspăimântător."

Ei drăcie! Sufletul meu, care a mers în proporție de masă pe mâna lui Marin Preda, face, la fraza asta, un pas îndărăt.

(Continuare în pag. a II-a)

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES Agenția Națională de Presă AGERPRES

CRONICA NEAGRĂ

FURT DE „CIUCALĂI“ DE LA C.A.P. ORI DE STOFĂ PENTRU GLUGI DE LA AEIAICPS HOLBOCA

De toate furau românii în '89. De la porumb ştiuleţi, ceasuri electronice, aspiratoare şi ţigări Marlboro, până la briciuri, ţuică şi stilouri China FOTO: AGERPRES

Marfă furată. La ce pofteau hoţii acum 20 de ani? Starea materială precară, din ce în ce mai proastă, îi îndemna pe amărâţii de zi cu zi să comită fel de fel de furturi mărunte, dar pentru care primeau pedepse destul de mari comparativ cu ce se încasează astăzi pentru „prăzi“ mult mai substanţiale. Însă interesant este ce se fura în 1989. Am răsfoit zeci de rechizitorii din acea vreme pentru a afla ce mai „împrumuta“ pentru uzul propriu românul nostru în plină criză sud-est europeană (politică, în primul rând). Bunul universal, decât să fie al statului, adică al tuturor, mai bine să fie al lui, al potenţialului infractor. Dacă scăpai neprins, nu te costa nimic să pui în buzunar din avutul patriei, al maselor largi de oameni ai muncii, ştiţi dvs. placa, cei care aţi apucat să mâncaţi salam cu soia. Să vedem ce găsim prin debaraua cu rechizitorii... De la porumb ştiuleţi, la ceas electronic Levis sau aspirator Ceaika, ori ţigări Marlboro, dacă nu mioriticile Litoral şi Golf. Ori magnetofoane Kashtan, cu benzi magnetice. Radiouri Gloria. Lozuri pe sârmă! Lozuri în plic, adică. Unele chiar câştigătoare, neică! De unde se furau acestea? Fix de la taraba scoasă vara la trotuar. Omul nostru a profitat de neatenţia vânzătorului şi a „palmat“ două „sârme“ cu lozuri (pe atunci lozurile de hârtie aveau o gaură capsată şi erau întinse pe o sârmă pe care vânzătorii ambulanţi o fluturau atunci când pătrundeau în cârciumi pentru a face vânzare). Dar hoţul de „Loz în plic“ a fost văzut de trecători şi a fost prins. Alte tentaţii pentru tâlharii, şuţii de cartier de pe atunci? Să-i lăsăm pe ăştia şi să vedem, de exemplu, ce îl atrăgea pe muncitorul de rând. Să fure de la fabrică, normal. E normal? De oriunde se putea. Textile pentru haine, saci din polietilenă, cupoane de mătase, de la Întreprinderea de Mătase Victoria Iaşi, de exemplu. Sau, de ce nu, bunurile comune cândva de la domiciliul soţiei divorţate. Citim din sentinţele dosarelor penale ale anului 1989: maşină de spălat Albalux, pick-up marca Alegro. Briciuri, ţuică, caşcaval Dalia, stilouri China, ciocolată China, calculator electronic, butelii de aragaz, căciuli de blană caracul şi nutrie. Televizor Olt, maşină de cusut Sanda, mixer, aragaz de voiaj, cojoc de damă, şepci din blană de miel, palton din stofă tergal, aparat de radio Milcov, ceas deşteptător marca Slava, casetofon marca Condor, radiocasetofon producţie sovietică marca Vej Sigma, casete magnetice, riglă de calcul, 292 de kilograme de porumb boabe, saci cu porumb ştiuleţi, saci cu ciment (transportaţi cu tractorului SMT-ului, adică tot al statului!). Dar să vedem şi care era preţul corect pentru toate aceste produse mult râvnite în societatea socialistă multilateral dezvoltată. Un fel de „mercurial“, cum era denumită pe atunci bursa pieţei. Acolo unde Ceauşescu ordona zilnic preţurile la fel cum ai ordona ţăranului: „Treceţi tarlaua!“. Dar să nu uităm! De la CAP sau de la vecinul cooperator (mai simplu) se furau, de exemplu, ciucalăi. „Ciocălăi“, în „limba moldovenească“, „ciucalău“ sau „ciocalău“ însemnând ce rămâne din ştiuletele de porumb după ce îl bărbiereşti de boabe. Oamenii îl foloseau înainte, mă refer la cei cu „obrazul“ gros, chiar şi la wc-ul din curte, dar cel mai utilizat (chiar şi acum) este la aprins focul. Pentru ce preţuri şi ce alte obiecte se făcea de regulă câte un an şi două luni închisoare?

De la AEIAICPS Holboca, aşa era numită întreprinderea, s-au furat 25 de metri de pânză topită şi 30 de metri de pânză pentru cămăşi în valoare de 3.335 de lei. Magazionerul Cristinel S. a pătruns împreună cu doi colegi şi a sustras mai mulţi metri de stofă şi material pentru confecţionarea glugilor de la haine. Un alt infractor a „împrumutat“ 4,3 metri de pânză culoare albă şi alţi 5,4 metri de pânză de culoare roşie. Totul în valoare de fix 1.550 de lei şi 80 de bani. Sumă formată parţial din acele bancnote albastre uzate, cele mai multe cu figura lui Bălcescu. Însă pentru mulţi dintre amatorii de produse ca cele amintite mai sus, firul acţiunii s-a rupt tocmai când le era lumea mai dragă. Şi au ajuns cu toţii la mititica.

Cristinel C. POPA

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAŢIONALĂ

Ţara care îşi demolează istoria

(Urmare din pag. I)

Giurescu este doar una dintre vocile care protestează la nivel internaţional împotriva distrugerilor din România. Observatorii spun că sub presiunea acestor voci, ritmul demolării din spaţiul rural pare să fi fost încetinit, însă distrugerile din Bucureşti continuă cu aceeaşi viteză.

Atitudinea nemiloasă a României faţă de propriul trecut nu este ceva tipic pentru ţările comuniste, aşa cum ar putea crede occidentalii. Chiar dacă sunt dedicaţi construirii noului viitor, în multe cazuri acestea îşi conservă în mod exemplar propriul trecut. De exemplu, nici un oraş nu este mai fanatic atunci când este vorba despre conservarea arhitecturii istorice decât Praga. Acum câţiva ani, în Leningrad, în jur de 700 de monumente ţariste, unele dintre ele palate imense, erau în curs de restaurare. Anul trecut, în Bulgaria, ţară vecină cu România, un grup de americani au fost duşi de arhitecţii locali într-un tur al superbului oraş Plovdiv, într-un demers de a găsi modalităţi de a conserva localitatea.

Privind fotografiile cu Plovdiv, putem să observăm că oraşele româneşti ameninţate cu demolarea se aseamănă cu acesta.

Ca fiinţe umane avem nevoie să conservăm moştenirea arhitecturală pentru a ne putea păstra identitatea şi pentru a şti de unde venim. Dacă nu facem asta, ne dezumanizăm. În România, oamenii sunt transformaţi în coduri numerice personale. Nu putem decât să sperăm că protestul internaţional va avea rezultate.

InfoMina

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Douăzeci de ani de când «te-ai dus, dulce minune»...“

(Urmare din pag. I)

Am muncit de ne-am spetit pentru Thalia. Am fost, suntem şi, mai mult ca sigur, vom muri sclavii ei. O «sclavie» care ne-a înnobilat, purificat şi ridicat deasupra mizeriei cotidiene. Care-a fost, este şi nu ne interesează dacă va mai fi. Da, suntem indestructibili... ne încăpăţânăm să existăm (noi, sclavii Thaliei).

Dar să revenim la vara lui 1989. Costineşti, foarte mulţi candidaţi, o căldură insuportabilă, şi afară, şi-n incinta sălii de spectacole a hotelului Forum, ticsită de suflete dornice de-a savura recitalurile actoriceşti. Din juriu au făcut parte Ghighi Bejan, Rodica Mandache, Natalia Stancu, Ludmila Pantajoglu... îmi cer scuze faţă de ceilalţi membri ai juriului pe care, din păcate, nu mi-i mai amintesc. Preşedintele juriului a fost dl Mihai Mălaimare, care, imediat după ce-am terminat recitalul, a venit la noi şi ne-a felicitat, spunându-ne că-i pare foarte rău că nu i-a venit lui ideea de-a realiza un asemenea recital (colaj din poezia de dragoste a lui Eminescu şi a Veronicăi Micle). Nu vreau să exagerez, dar a fost atât de impresionat de prestaţia noastră încât ochii îi erau plini de lacrimi. Când eşti tânăr şi la început de drum, o asemenea felicitare, venită din partea unui profesionist desăvârşit, nu o poţi uita toată viaţa. Din acel moment, rezultatul competiţiei nu ne-a mai interesat.

Aveam încă în urechi aplauzele publicului care, la finalul recitalului, au cutremurat sala de spectacole cufundată preţ de patruzeci de minute într-o linişte mormântală, presărată doar de suspinele înăbuşite ale celor aproximativ trei sute de «martori» ai unicei reprezentaţii cu recitalul «Şi te-ai dus, dulce minune». Ce-şi mai puteau dori doi tineri actori, îndrăgostiţi unul de celălalt şi îmbrăţişaţi de public?

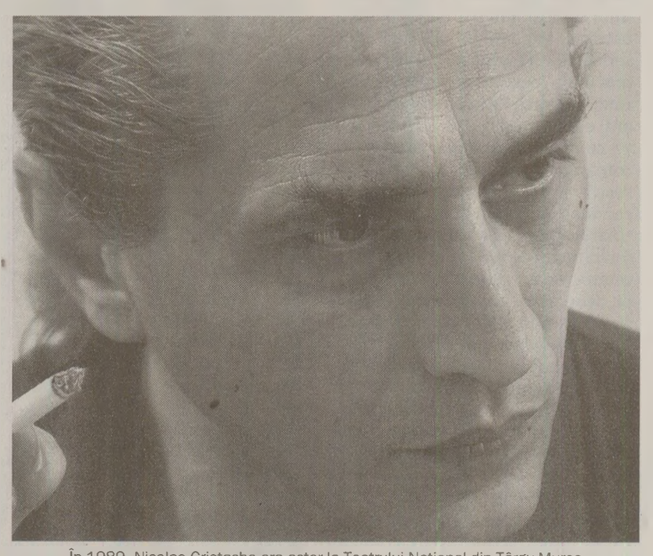

În 1989, Nicolae Cristache era actor la Teatrului Naţional din Târgu-Mureş

Probabil că, pe alte meleaguri, după un asemenea succes viaţa unui actor se poate schimba radical: oferte de la teatre, contracte, filme, interviuri, televiziuni, bani...

La noi însă lucrurile au stat, stau şi probabil vor mai sta cu totul altfel. Adică nimic din tot ce-ar fi fost normal să ni se-ntâmple.

Mai mult decât atât, premiul ne-a fost decernat aproape pe furiş şi-ntr-o viteză foarte mare. De ce?! Pentru că Eminescu, în acea perioadă, căzuse în dizgraţia mai-marilor zilei. Aşa că ne-am luat frumuşel trenul şi ne-am întors, la fel de umili, în Satu-Mare, pentru a ne continua stagiatura.

Douăzeci de ani de când... «te-ai dus, dulce minune»... Fotografii ale acelui eveniment, din păcate, nu avem. Parcă totul s-a potrivit astfel încât să desăvârşească o unică reprezentaţie, un fulger la lumina căruia s-a putut vedea, preţ de patruzeci de minute, «ce s-a ales din două vieţi...». O mână de cuvinte cărora abia le-ar da un preţ aducerile aminte!“

(a consemnat Roxana-Ioana ANCUŢA)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. I)

Cred că era o frază bună – tolstoiană – de început de roman şi atât. E prea senină. Ori Preda n-a trecut prin experienţe dure la acest capitol (părinţii i-au murit bătrâni, deci oarecum în ordinea normală, previzibilă, a lucrurilor), ori asta n-a fost „tema“ lui. Dar mai sigură rămâne ipoteza cu fraza bună pentru început. Preda avea „superstiţia“ frazelor memorabile de început şi de sfârşit de roman, probă că şi în final a găsit una care a făcut, pe bună dreptate, carieră. Deşi, dacă stai să te gândeşti la cartea asta, e limpede că dintre toate tainele lumii, moartea i-a fost cea mai „străină“ sufletească lui Preda. Cu toate astea, a scris la moartea mamei sale un text (Moartea bătrânei ţărănci, publicat în „România literară“) absolut superb, tulburător şi simplu, cum numai el ştia s-o facă. Acum, mă gândesc aşa, copilăreşte, că mi-ar fi plăcut s-o fi cunoscut pe mătuşa mea şi să scrie despre ea. Când, la înmormântare, fostul ei meşter de la Uzinele 23 August şi-a încheiat discursul cu fraza: „S-ar putea scrie un roman întreg despre faptele bune săvârşite de Oprea Maria, Dumnezeu s-o ierte!“, m-am gândit deodată cu groază că aşa era. Nu era vorba de acel spectacol biografic ce face pe toată lumea să exclame: „Viaţa mea, dacă v-aş povesti, e un adevărat roman“ şi care înseamnă multe surprize, schimbări bruşte de destin, amoruri multe, crime sau chiar călătorii inimaginabile etc. Viaţa mătuşii mele, exact cum a ştiut fostul ei meşter să spună, erau „faptele ei bune“, care s-au înşirat constant şi uniform, previzibil şi normal, zi de zi, mereu, preţ de 61 de ani. Această uniformitate, această constanţă (supărătoarea „monotonie“ bacoviană, pentru spiritele agitate), această puternică fire bună, nealterată de nimic, era demnă de pana unui Stendhal lecuit de admiraţia faţă de Napoleon şi dornic să observe şi marile caractere ale vieţii de campanie redusă la două-trei obiective mai grele decât Austerlitz-ul, Moscova sau Waterloo: serviciu în fabrică, cu aparatul de sudură, unde lucra şi câte zece ore pe zi, grija de un copil handicapat, hrana pentru el, casa, banii, bolile, nopţile petrecute la maşina de cusut şi apoi la lipit plicuri pentru a-i asigura fiului său un seviciu. Până şi înainte să moară (de pancreatită, ca Dana!) mi-a spus că a visat „câmpuri întregi de salată verde şi plicuri, maldăre de plicuri“. Aceste plicuri nenorocite la care lipea zi şi noapte, pentru câteva sute de lei!

Surprinzător era însă altceva. Mătuşa mea, care respecta moartea până-ntr-atât încât îi făcea toate hatârurile – neconcepând, de exemplu, că un om poate fi condus la groapă fără bocetele tradiţionale în care, într-un lung dialog cu ruda pierdută, să-i fie evocată toată viaţa şi care, la moartea tatălui ei, încercând să facă o demonstraţie de acest gen, a suferit cumplit când s-a văzut pusă în umbră de o soră vitregă ce l-a bocit cu un dichis şi cu un talent ieşit din comun care m-a surprins şi pe mine, căci pe alocuri bocetul era versificat –, acum, când era ea însăşi într-o situaţie fără ieşire („între ghilimele“, cum zicea ori de câte ori se simţea rău), avea o resemnare calmă, o demnitate ce excludea orice spectacol. „Ce să-i faci, Tiişor (era singura care-mi spunea aşa, de când eram mică), aşa vrea soarta!“. Şi a adăugat, cu ochi tulburaţi, dar cu un ton normal, ca să nu pară o dispoziţie testamentară şi să nu mă indispună: „Să-i spui lu' sor'mea să aibă grijă de băiat.“

Ea, care la moartea tuturor rudelor întocmea protocolul, ea care-i bocea pe toţi, acum resemnată şi întoarsă în propria ei modestie, refuza orice lacrimă, interzicea orice exces sentimental. Acum refuza să-i mai facă morţii jocul şi murea cum voia ea, pe limba ei, singură şi modestă, şi bună.

Tia Şerbănescu,
Femeia din fotografie.
Jurnal 1987-1989, Bucureşti,
Compania, 2002, p. 233-235

RADIOGRAFII CULINARE

Găini cu orientare greşită

Sosise momentul în care trebuia să-mi schimb buletinul de identitate. Cu dosarul în mână, aşteptam la coadă, pe holul secţiei de Miliţie, în care dădeau şase uşi. Din când în când, apărea pe o uşă un miliţian, ca apoi să dispară pe alta. Curând şi-a făcut apariţia o ciurdă de ţigani (dinainte de Revoluţie), formată din cinci femei şi trei adolescenţi mirositori, gălăgioşi şi derutaţi. O uşă s-a deschis şi un miliţian îi reduce la tăcere numai prin prezenţă. Un ţigan tânăr îşi face loc şi întreabă: „Şefu', tre' să dăm o declaraţie. La cine mergem?“. „Staţi aci, în partea asta, şi să n-aud o vorbă!“, îi răspunse omul şi intră pe altă uşă. Ciurda se înghesui în colţul indicat, lăsând la vedere băiatul mai răsărit şi două ţigănci mai grase care asigurau ariergarda. Noi, cei de la coada cu buletine, am suportat cu stoicism mirosul, până când o uşă s-a deschis şi un miliţian a zbierat la cineva nevăzut: „Bă, deschideţi dracu' fereastra aia, că murim aici de la împuţiţii ăştia!“, şi a dispărut pe o uşă. „Bă“ şi-a făcut apariţia imediat, sub forma unei femei de serviciu cu halat albastru, basma înflorată, care a deschis un geam. Apoi, s-a întors oripilată şi, cu aer superior, i-a zis tânărului să intre în birou ca să dea declaraţia.

Tânărul a intrat şi a stat preţ de trei persoane la coada noastră, apoi a ieşit răsuflând uşurat. În timp ce una dintre tinere intrase în birou, „Bă“, femeia de serviciu, se apropie de ei şi începu să-i descoasă. Aşa află că toţi erau rude, că aveau casele în aceeaşi curte, că ei erau la masă, băuseră câte un gât de „doi ochi albaştri“, mâncaseră câte un Bicaz (cârnat) şi stăteau de vorbă. Fana, cea mai tânără dintre grase, curăţa usturoiul pe care aveau să-l mănânce cu două găini puse la fiert când... „a venit să ne omoare doi români dinspre şosea“, care-şi revendicau păsările, în număr de zece bucăţi, pe care „ziceau äia că le-am furatără noi“. „Să-mi sară ochii şi uite, am aci copilaşii, mă jur, că n-am furatără noi! Mă închin şi mă blastăm că nu!“, sări ţiganca, făcând cruci mari în timp ce se apleca umbrind cu fundul de împărătească arabă spaţiul dintre două uşi. „Şi?“, o'iscodi „Bă“. „Păi... săriră la bătaie, să ne omoare, nu alta“, mai zise ţiganca, nevinovată.

O uşă se deschise şi apăru un miliţian care făcu linişte numai din privirile ochilor negri ca tăciunele. Se retrase brusc şi împinse în hol un ţigan mare şi gras, transpirat şi cu hainele rupte. Ciurda s-a repezit spre el într-un infernal vacarm. „Ochi negri“ s-a năpustit în hol şi a strigat: „Ho! Fără gălăgie, că-l bag la beci!“. Brusc s-a făcut linişte. Ţiganul s-a îndreptat din talie şi a făcut ordine. La declaraţii a intrat ţiganca mai bătrână.

Fana povesti cum a pus ea în „zamă un kil de ceapă, fo patru morcovi şi o lingură de sare. Să fierbeau acolo când, bătu-l-ar Dumnezeu de nebun, a sărit şi mi-a luat oala! A ridicat-o ca pă fulg! Al meu a sărit să i-o ia şi i-a pus piedică. I-a luat oala şi a fugit în casă, da... a dat peste găini, care l-a împiedicat şi-a căzut lat între ele cu oală cu tot. Ăla a zis că «Uite găinile mele!» şi s-a repezit să le adune. Copii zbierau şi Vasile (ţiganul borţos) a sărit la unu' să-l bată. Da, cum zice don' miliţian, s-a «orientat greşit», adică a sărit la el să-l bată, că nu mai vedea înaintea ochilor că şi găinile erau orientate greşit pă el. Dacă venise miliţianu' taman când Vasile fugea cu oala în casă unde era găinile... ce să facă?“, zise ţiganca, lămurind pe „Bă“.

Adică, bunătate de găini fierte se duseseră pe apa Sâmbetei şi mai-mai să opărească celelalte găini furate, ascunse în casă, numai pentru că ticăloşii ăia de români veniseră să le recupereze. Un gând criminal mă îmboldea să fierb şi eu unicul pachet de tacâmuri şi să-l mănânc cu usturoi. Adică, să-i dau o altă orientare! Ptiu! Şi unde mai pui că mai aveam doar o persoană în faţa mea, depuneam actele şi trebuia să părăsesc terenul fără să aflu ce orientare aveau să capete găinile salvate.

Veronica BECTAŞ

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. I)

In de Bihor şi Harghita

Comitetele Judeţene ale PCR din Harghita şi Bihor raportau încheierea recoltării inului pentru fibră, ovăzului, orzoaicei de primăvară şi cânepei. Agricultorii din Harghita declarau producţii-record la inul pentru fibră – nici mai mult, nici mai puţin de 7.375 kg la hectar! Pe hârtie, toate culturile depăşiseră aşteptările. „În telegrame se arată că în aceste zile forţele de la sate acordă o atenţie deosebită recoltării şi valorificării legumelor şi fructelor, strângerii şi depozitării furajelor, executării arăturilor, pregătirii în cele mai bune condiţii a campaniei agricole de toamnă“, consemna Scînteia.

Fruntaşii de la „Electroputere“

Printre „oamenii muncii“ care se lăudau cu recorduri şi produse de top închinate sărbătorii naţionale 23 August se numărau şi angajaţii de la „Electroputere“ Craiova. Ei oferiseră transportului feroviar o serie produse noi şi modernizate: locomotive diesel electrice pentru linii magistrale, transformatoare de forţă, maşini electrice rotative, aparataj electric de înaltă tensiune. De la începutul anului 1989 fuseseră asimilate în fabricaţie şi 80 de produse competitive pe piaţa internă şi la export. Prin performanţe tehnice superioare se remarcau transformatoarele de 1.000 KVA şi generatorul sincron de 380 KVA pendular destinat standurilor de recuperare a energiei termice.

Raportul comerţului

Din „atenta grijă“ a Tovarăşului, scrie presa, bucureştenii se bucurau de o nouă reţea de complexe agroindustriale moderne, situate în zonele cu cea mai mare aglomerare de locuitori: Delfinul, Pantelimon, Floreasca, Lujerului şi Cotroceni. Au fost create şi magazine specializate, ca magazinele de tip „Materna“, cele de mobilă, cele destinate desfacerii produselor de folosinţă îndelungată sau auto-moto-velo-sport, cu produse electronice pentru materiale de construcţii şi finisaj. Conform oficiosului PCR, reţeaua comercială a fost o „consecinţă firească a dezvoltării producţiei bunurilor de consum şi a sporirii veniturilor populaţiei“.

Relaxare la malul mării

Pentru lunile august şi septembrie, care mai aveau încă zile bune pentru băi de aer şi înot, Monica Udrescu recomanda o serie de exerciţii pentru fortifierea organismului:

- Aşezaţi-vă pe spate pe un suport solid fixat pe plaja cu nisip. Stând cu braţele pe lângă corp fără nici un sprijin, încercaţi să ridicaţi simultan braţele şi picioarele bine întinse. Reveniţi în poziţia de plecare şi repetaţi de zece ori.
- La marginea apei ţineţi-vă picioarele depărtate, cu sprijin sigur. Ridicaţi mult braţele întinse oblic în sus şi aplecaţi-vă în faţă, astfel încât să atingeţi cu palmele gleznele. Atenţie, nu îndoiţi genunchii şi nici coatele!
- Aşezaţi-vă în apă, cu un picior îndoit şi unul bine întins în faţă. Duceţi mâinile mult spre spate şi aduceţi-le până la glezne, aplecându-vă capul mult între braţe.
- Staţi în picioare, cu braţele mult întinse în faţă, până când fruntea vă atinge genunchii. Braţele vă alunecă pe glezne, apoi pe sol, uşor spre înainte, astfel încât trupul dvs. să formeze un unghi drept.

Alexandra ZOTTA

BAIASCĂ UNITATEA DE NEZDRUNCINAT A INTREGULUI POPOR IN JURUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, AL SECRETARULUI SĂU GENERAL, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU!

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Scînteia

ORGAN AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Anul LIX Nr. 14 621 | Marți 22 august 1989 | 8 PAGINI — 1 LEU

În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, într-o atmosferă sărbătorească, de înaltă vibrație patriotică, ieri a avut loc în Capitală

ADUNAREA SOLEMNĂ

organizată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Marea Adunare Națională și Consiliul Național al Frontului Democrației

CUM S-A VĂZUT ANUL 1989 DE LA VÂRFUL SECURITĂȚII

MILITARU ȘI ALȚI GENERALI „COMPLOTIȘTI" AU TATONAT CONDUCEREA SECURITĂȚII

(Urmare din pag. I)

Iată ce declara în 1991 Silviu Brucan, unul dintre membrii cei mai activi ai primei puteri provizorii instituite în decembrie 1989, citez „(...) din cauza situației politice... în țara asta, armata era singurul factor de stabilitate, cu toate că armata a tras la Timișoara și la București, și prin alte părți. (...) Nu puteam să spunem că unii generali i-au fost loiali lui Ceaușescu, alții disidenți, că armata a tras la Timișoara, a tras la Sibiu, a tras la Cluj, a tras și la București în 21 decembrie – ăsta-i adevărul istoric. Ar fi fost irresponsabil să deschizi o asemenea discuție într-o perioadă când asta (n.n. – armata) era singurul lucru pe care ne sprijineam". Această ultimă afirmație clarifică, fără echivoc, cât anume din evenimentele din decembrie a fost revoluție și cât lovitură de stat. Dar și de ce trebuia să se producă lovitura de stat. Pentru a se acoperi crimele cu alte crime și a nu se răspunde pentru săvârșirea lor!

Am cunoscut și avut șansa să supraviețuiesc, la propriu, confruntărilor cu toate categoriile elementelor operaționale „hummint" ale conspirației externe finalizate cu lovitura de stat militară „parțial reușită" (citat din Virgil Măgureanu) din decembrie 1989.

Cu câteva luni înaintea evenimentelor, emisari ai „complotului intern", chiar generalul Militaru personal, au făcut tentative de tatonare a conducerii Ministerului de Interne/Departamentului Securității Statului, dar, cunoscându-li-se apartenența la servicii speciale străine, au fost evitați.

Unul general, fost în conducerea Ministerului de Interne, care a solicitat, în același scop, o audiență „de nivel" la conducerea DSS... i-a fost trimis ca interlocutor translatorul de limbă rusă, cu care efectuase în anii '60 misiuni la Moscova!

Sfârșitul verii anului 1989 avea să mai aducă noi probleme, generate de returnările masive ale emigranților

Generalul Nicolae Militaru, un personaj controversat al evenimentelor de la sfârșitul anului 1989 FOTO: AGERPRES

români ilegali din Iugoslavia. Coloane ce păreau a nu se mai sfârși erau conduse, în ordine, de autoritățile iugoslave și predate grănicerilor români. Ceaușescu dispune primirea „returnaților" în cazărmi militare, unde să fie interogați de organele de cercetare grănicerești (în terminologia consacrată de manualele OTAN: supuși procedurii de debriefing), după care li s-a permis să meargă la domiciliile declarate. Numărul lor mare făcea imposibilă trimiterea în justiție pentru trecerea frauduloasă a frontierei. Este greu să se poată spune câți dintre ei s-au angrenat în acțiunile din decembrie 1989 pe baza instruirii ce li se făcuse. Timpul și timpurile au fost potrivnice... Aceeași concluzie și pentru cohortele venite din Ungaria, alcătuite exclusiv din bărbați valizi, care, fără îndoială, au avut un rol major în evenimentele de la sfârșitul anului 1989. Acest rol l-a confirmat, în deplină cunoștință de cauză, Silviu Brucan, pe care, din nou, îl citez: „Problema este că eu cred că la Timișoara a fost și este mână ungurească. Și nu numai ungurească. Cred că și anumite cercuri din Germania (...) și așa mai departe au acționat acolo (...)".

Concomitent, pe direcția Ungariei au avut loc câteva „evadări" de-a dreptul spectaculoase (Nadia Comăneci, un cioban cu o turmă de câteva sute de oi, un orădean cu un autoturism care și-a adaptat roțile la șinele de cale ferată, alții se gândeau să încerce cu parapante ori cu alte aparate de zbor artizanale), toți aceștia fiind așteptați dincolo de frontiera română de numeroși reporteri ai ziarelor, posturilor de radio și televiziune.

Un grup de 11 persoane din Cluj aflate ca turiști în Bulgaria solicită azil politic Ambasadei Ungariei la Sofia, de unde sunt extrase pe calea aerului, cu destinația Budapesta. Cazul a fost nu numai intens mediatizat, dar și supus atenției organismelor internaționale, chipurile ca un exemplu al persecuției minorităților etnice în România. Nu în ultimul rând, ca importanță, trebuie menționat și faptul că mai mulți ofițeri și subofițeri de grăniceri au fost arestați de Procuratura Militară pentru complicitate la trecerea frauduloasă a frontierei. Pe mulți i-a demascat opulența stilului de viață, urmare a câștigurilor realizate din favorizarea persoanelor trecute clandestin granița. Față de această situație și a „forțărilor" spectaculoase de frontieră menționate, Ceaușescu a dispus trecerea Trupelor de Grăniceri în subordinea Ministerului de Interne. Ministrul Apărării Naționale primește greu decizia Comandantului Suprem, deoarece ea era expresia percepției „Tovarășului" asupra degradării corpului grănicresc și a necesității de a fi reinstaurată disciplina sub autoritatea ministrului de Interne, nimeni altul decât temutul Tudor Postelnicu.

Aurel Rogojan

Șase milioane de locuințe

În anii edificării socialiste, în țara noastră au fost construite, în total, aproape 6 milioane de locuințe. Această vastă acțiune a dobândit dimensiuni noi în „Epoca Nicolae Ceaușescu", perioadă în care au fost reconstruite și modernizate practic toate orașele țării, și în care numărul apartamentelor realizate din fondurile statului a fost de 6,6 ori mai mare decât în perioada 1945-1965. Faptele vorbesc de la sine. În Alexandria existau, în 1965, 48 de apartamente în blocuri înălțate după 1944; cele peste 14.200 construite de atunci până în prezent au schimbat radical înfățișarea localității. În municipiul Slatina există astăzi de peste 22 de ori mai multe apartamente decât erau în 1965. Creșteri fără precedent care au schimbat din temelii înfățișarea vechilor orașe s-au înregistrat la Slobozia și Satu-Mare, la Craiova și Constanța, la Târgu-Mureș și Botoșani, la Sălaj și Vaslui, ca și în toate celelalte localități ale patriei. Dar cel mai elocvent exemplu îl constituie însăși capitala țării. Din cele 650.000 de apartamente construite în București după 23 August 1944 circa 550.000 au fost ridicate după istoricul an 1965. Celor câtorva cartiere existente atunci li s-au adăugat altele noi – Drumul Taberei, Militari, Berceni, Crângași, Aviatorilor și altele, adevărate orașe în oraș. Saltul acesta spectaculos al construcției de locuințe – paralel cu creșterea populației, devansând-o nu în puține zone ale țării, unde problema locuințelor a fost deja, practic, rezolvată – constituie dovada cea mai vie a politicii noastre, în care totul se realizează cu oamenii, în beneficiul nemijlocit al acestora.

Faptele vorbesc de la sine. Astăzi, circa 19 milioane de oameni, adică 82 la sută din populația României, locuiesc în casă nouă. Numai la sate, în ultimii 24 de ani s-a construit un număr de circa 2,2 milioane de case, la care se adaugă peste 120.000 de apartamente din fondurile statului pentru personalul din învățământ, sănătate, pentru ingineri agronomi și alți specialiști. Drumul spre progres și bunăstare al țăranului român – adică drumul apropierii condițiilor de muncă și viață de la sate de cele de la oraș – este astăzi drumul dezvoltării, al organizării și modernizării fiecărei așezări rurale.

Ritmurile înalte imprimate dezvoltării întregii țări din inițiativa și acțiunea secretariatului general al partidului au dat țării, în acești ani, în întrecere cu timpul, un câștig de un secol. Căci abia în anul 2080, adică peste aproape o sută de ani, ar fi arătat orașele României așa cum arată ele astăzi, dacă și după 1965 s-ar fi menținut ritmul de construcție din precedentele decenii; dacă nu s-ar fi pus în practică, după Congresul al IX-lea, un amplu program de dezvoltare, urbanizare și modernizare a tuturor localităților țării.

Faptele vorbesc de la sine. Și în anii ce vin, în viitorul cincinal (1991-1995), construcția de locuințe, sistematizarea și modernizarea localităților patriei vor continua să constituie direcții dintre cele mai pregnante ale puternicului proces de dezvoltare în care se află angrenată întreaga țară. Vor fi date în folosință încă 70.000 de apartamente. Astfel, pretutindeni în țară – după cum se subliniază în proiectul Programului-Directivă pentru Congresul al IX-lea al partidului – problema locuințelor va fi practic rezolvată. Și încă un amănunt semnificativ, privind de data aceasta confortul locativ. Proiectul Programului-Directivă prevede ca indicatorul de locuibilitate să ajungă în 1995 la 10-12 mp suprafață pe locuitor (fără luarea în calcul a dependințelor), numărul mediu de camere pe apartament urmând să depășească 2,6. (...)

Alături de asigurarea dreptului la muncă, la învățătură, la afirmarea plenară a personalității, dreptul de a trăi omenește, în condiții de confort, a devenit ceva firesc, datorită politicii profund umaniste a partidului nostru, datorită investițiilor mari pe care statul nostru socialist le-a alocat și continuă să le aloce pentru construirea de noi cartiere și locuințe, de noi orașe.(...)

Pentru a înțelege mai bine semnificația noțiunii de confort locativ, să analizăm situația grupării după numărul camerelor, al locuințelor construite din fondurile statului și date în folosință în anul 1965 și în anul 1988. În anul 1965, din totalul locuințelor, 14,2% îl reprezintau cele cu o singură cameră, 57,6% cu două camere și 28,2% cu trei camere. În anul care a trecut, situația se prezenta astfel: 17,3% din total-locuințe aveau o cameră, 36,8% două camere, 37,1% trei camere și 8,8% patru și mai multe camere.

Scînteia, nr. 14.621/1989

Întâi picnic, apoi parastas

(Urmare din pag. I)

Câteva luni mai târziu după aceste azi uluitoare afirmații făcute de Erich Honecker, în iunie 1989, la Congresul învățătorilor din RDG, ministrul est-german al Învățământului afirmase răspicat: „Tineretul nostru are dreptate să-i condamne pe contrarevoluționarii care în anumite țări socialiste au tot timpul în gură cuvântul pluralism".

Acest suprarealist ministru se numea Margot Honecker, era nevasta lui Erich Honecker, iar tineretul est-german avea cu totul alte griji decât să-i condamne pe cei care, prin niște țări socialiste neprecizate, foloseau întruna cuvântul pluralism. Tineretul german se pregătea de fapt să plece în vacanță.

Și avea să fie cea mai neobișnuită vacanță estivală din istoria sa. Ca în fiecare vară, și în 1989, cea mai importantă destinație turistică pentru redegiști era Ungaria. Sute de mii de est-germani, poate încă și mai mulți, fiindcă unii cercetători avansează cifre de peste un milion și jumătate de persoane, își făceau în mod regulat vacanțele estivale aici, pe malurile Lacului Balaton.

Veneau cu Trabanturi, veneau cu Wartburguri, fără a le trece prin cap că în curând aceste pârâitoare mașini cu motor în doi timpi vor deveni foarte căutate piese de colecție și chiar obiecte de muzeu. Mulți dintre ei, notează istoricul François Fejtö (în „Sfârșitul democrațiilor populare"), își întâlneau rudele anume venite în Ungaria din Germania federală. Nu erau puțini nici redegiștii care se duceau în Polonia. Cât despre Cehoslovacia, pe aici se trecea obligatoriu în drum spre Ungaria.

Spre deosebire însă de alți ani, în vara 1989, turiștii redegiști veniți în Ungaria nu prea mai au chef să se întoarcă în țara lor și rămân pe loc, în ciuda expirării vizelor. Mai mult, la 29 iulie, circa 100 intră în Ambasada RFG din Budapesta și nu mai vor să iasă decât dacă pleacă în Germania Federală. Vestea se împrăștie și la fel începe să se întâmple la ambasadele RFG din Varșovia și Praga. Pentru a nu fi mai prejos, redegiștii care nu pleacă în vacanță în țările din lagăr, dar s-au săturat de regimul comunist, intră în sediul misiunii diplomatice vest-germane din Berlinul de Est și nu se mai lasă duși. Aproape 200 de persoane refugiate în ambasada vest-germană din Budapesta vor fi evacuate cu avionul în Vest, dar asta nu schimbă situația. La 8 august, RFG își închide reprezentanța din Berlinul de Est, la 14 august își închide ambasada din Budapesta, la 23 august pe cea din Praga. Peste tot, numărul turiștilor redegiști refugiați în incintele diplomatice vest-germane ajunsese de ordinul miilor. Și se crede că zeci de mii de est-germani ajunși în Ungaria cu vize turistice refuzau să se întoarcă, sperând că vor găsi o formulă de plecare spre Vest.

Nu era o speranță absurdă. Noul premier maghiar, Miklos Nemeth, și ministrul său de externe, Gyula Horn, hotărâseră să desființeze „cortina de fier" dintre țara lor și Occident, prin tăierea simbolică a gardului de sârmă ghimpată de la frontiera cu Austria. La 27 iunie, într-o spectaculoasă punere în scenă mediatică, miniștrii de externe maghiar și austriac, Gyula Horn și Alois Mock, înarmați cu mari foarfeci de grădinar și ambii în costum-cravată, taie cot la cot îngrăditura de sârmă ghimpată sub ochii camerelor de luat vederi. Ce puteau înțelege din asta redegiștii care se uitau la televiziunile vest-germane?! Și cine să-și mai amintească de ce spusese Gorbaciov cu doar două săptămâni înainte, că „Zidul poate să cadă de îndată ce dispare contextul în care a fost construit"? Numai că odată ajunși în Ungaria, turiștii redegiști constataseră că grănicerii unguri păzeau frontiera cu Austria la fel de strict și de riguros ca și înainte de teatrala ministerială tăiere televizată a gardului de sârmă ghimpată. Fusese un semnal, dar nu prea era clar pentru cine. Sau pentru când.

În această ambianță, redegiștii de pe teritoriul maghiar sau măcar o parte din ei află că, pentru data de sâmbătă, 19 august, tot în apropiere de orașul Sopron, frontiera cu Austria va fi totuși deschisă pentru câteva ore. La inițiativa unor asociații civice și partide de opoziție maghiare, se hotărâse organizarea acolo a unui picnic pan-european de bună vecinătate. O pașnică întâlnire între unguri și austrieci, de câteva ore, cu fripturi la grătar și alte plăceri simple de același gen. Timp de câteva ore se putea trece fără nici un control dintr-o parte în alta și era prevăzută și acum o tăiere simbolică a îngrăditurii de sârmă ghimpată. Existau toate aprobările necesare și, în plus, picnicul european era patronat, din partea maghiară, de Imre Pozsgay, un activ și proeminent lider politic reformator. Partea austriacă era reprezentată de un personaj simbolic, Otto von Habsburg, fiul ultimului împărat al Imperiului austro-ungar.

De unde și cum au aflat redegiștii aflați în Ungaria de acest picnic, nu se știe nici până azi. Se știe însă că în noaptea de 18 spre 19 august au pornit spre granță convoaie de Trabanturi și de Wartburguri și că șoferii lor aveau, nu se știe de unde primită, o schiță foarte precisă a itinerariului până la locul unde urma să se țină picnicul pro-european și până la un punct de trecere a frontierei situat la 2 kilometri distanță. Ajunși la graniță, la Sopronpuszta, unde urma să se țină picnicul frățietății europene dintre austrieci și unguri, redegiștii trec în mare număr frontiera, se pare că ar fi fost vreo 500, fără vreo împotrivire din partea grănicerilor maghiari. De ceea ce avea să se întâmple fuseseră probabil avertizate, de cine nu se știe, câteva mari posturi de televiziune occidentale, care vor difuza în întreaga lume (mai puțin în anume țări comuniste, între ele și România) imagini ale spectaculoasei evadări în masă din lagărul socialist. Ce altă ieșire mai aveau autoritățile de la Budapesta decât să deschidă complet frontiera spre Vest pentru cei circa 200.000 de redegiști care se găseau pe teritoriul Ungariei?!

Hotărârea este luată repede, la doar trei zile după ciudatul picnic pro-european, la 22 august, însă data aplicării nu e încă stabilită. La 25 august, premierul ungur Miklos Nemeth și ministrul său de Externe, Gyula Horn, îi întâlnesc, la cererea lor, pe cancelarul Helmuth Kohl și pe ministrul său de Externe, Hans-Dietrich Genscher. Vest-germanii sunt plăcut impresionați de curajoasa decizie a autorităților maghiare, Kohl are însă o grijă mare – dacă Gorbaciov știe și dacă este de acord. Ungurii susțin că e problema lor și că își asumă integral responsabilitatea. Cancelarul vrea totuși să fie sigur și îi telefonează la Kremlin lui Mihail Sergheevici, care, aparent deloc surprins de întrebare, îi răspunde că „ungurii sunt oameni de ispravă". În amintirile sale, Gorbaciov crede că i-ar fi spus lui Kohl că „premierul ungur Miklos Nemeth este un om de ispravă". Istoricii își amintesc, de asemenea, că, în octombrie 1988, Germania Federală acordase Uniunii Sovietice un credit de 3 miliarde de mărci și că în iunie 1989 Kohl îi promisese lui Gorbaciov un consistent ajutor economic în caz de urgență.

Două săptămâni după întâlnirea maghiaro-vest-germană, la 10 septembrie, „încurajată de RFG și nedescurajată de URSS", cum scrie istoricul francez François Soulet, Ungaria anunță deschiderea frontierei spre Austria. Începea marele exod redegist spre Vest, exod ce va culmina doar două luni mai târziu cu prăbușirea Zidului din Berlin. Peste încă un an, însăși Germania de Est își va înceta existența. Picnicul pro-european de la 19 august 1989 fusese un prolog al parastasului.

Mircea IORGULESCU

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ!

Reacţiile Estului la alegerile din Polonia

Aceste rânduri sunt despre primele reacţii la evenimentele din 19 şi 20 august 1989, când Tadeusz Mazowiecki a fost desemnat ca întâiul prim-ministru non-comunist. Urmează, desigur, şi alte reacţii dintre care unele ar putea fi diferite de cele prezentate aici.

Aşa cum era de prevăzut, reacţia României a fost ostilă, Germania de Est a cenzurat ştirile dar şi-a exprimat îngrijorarea şi adversitatea, Cehoslovacia şi Bulgaria au pus o doză mare de critică în relatările lor, iar Ungaria a făcut cea mai sinceră şi cea mai promptă relatare.

România a menţionat „Solidaritatea" pentru prima oară, după 1980, într-un articol în Scânteia din 20 august. Deşi nu a pomenit de numele lui Mazowiecki, ziarul a amintit de „o persoană" cu vederi antisocialiste, aflată în legătură cu cercurile imperialiste şi reacţionare. Acest lucru, a specificat Scînteia, este împotriva intereselor poporului polonez şi împotriva „intereselor socialismului în general, inclusiv împotriva Pactului de la Varşovia". Serveşte intereselor NATO. În mod ironic, România pare a invoca doctrina lui Brejnev, într-o perioadă în care se împlinesc 21 de ani de la invazia Cehoslovaciei, invazie la care România nu a participat. De data aceasta, Ceauşescu a tăcut cu privire la „Primăvara de la Praga" dar i-a permis organului său de presă să afirme cu privire la Polonia că „ar trebui făcut tot ce este posibil pentru formarea unui guvern majoritar al Partidului Muncitoresc Unit Polonez (PMUP) care să asigure continuitatea mişcării revoluţionare de construcţie socialistă."

Ceauşescu reproşa generalului Jaruzelski atitudinea conciliantă faţă de opoziţia democratică poloneză FOTO: Arhivele Naţionale

În zilele de 18, 19 şi 20 august presa din RDG a evitat esenţialul; au relatat în schimb despre convorbirile dintre Jaruzelski, Rakowski şi Mazowiecki dând astfel impresia că o mare coaliţie s-ar forma cumva. Vineri, înainte ca numirea lui Mazowiecki să fie cunoscută, s-a insistat foarte mult asupra declaraţiei lui Rakowski despre faptul că o întorsătură politică şi o schimbare a cursului socialist este extrem de periculoasă.

Comentariile Cehoslovăciei au fost destul de succinte şi scrise cu precauţie. Singurul lucru care s-a spus despre Mazowiecki este apartenenţa sa la „Solidaritatea"; nu a fost calificat drept „imperialist" sau că ar avea alte asemenea legături nocive. Majoritatea relatărilor au pus accentul pe numărul de scaune ministeriale care vor fi deţinute de comunişti. Totuşi, „Solidaritatea" este un ghimpe pentru regimul de la Praga din cauza atitudinii sale faţă de „Primăvara de la Praga" şi faţă de invazia din 1968. Un comentator de la radio se întreba retoric, la 20 august, dacă nu cumva un guvern al „Solidarităţii" ar putea însemna „şi ultimul cui bătut la coşciugul socialismului din Polonia" şi dacă nu cumva PMUP a pierdut deja lupta pentru putere. Atitudinea opoziţiei, a continuat comentatorul radio, „reprezintă o ameninţare serioasă la adresa stabilităţii politice din Polonia".

Articolele din Bulgaria au fost relativ scurte şi factuale. La 20 august, corespondentul la Varşovia al Radio Sofia a interpretat o remarcă a interlocutorului său, Lech Kaczynski, reprezentant al „Solidarităţii", ca expresie a unui optimism exagerat în ceea ce priveşte viitorul mişcării care „nu are nimic de oferit în afară de promisiunea că lucrurile se vor înrăutăţi". Comentariul a fost presărat cu referiri la „lupta pentru putere" specifică „Solidarităţii" şi cu remarci pesimiste legate de amploarea pierderilor economice.

Presa din Ungaria a fost promptă şi a avut o acoperire amplă care, totuşi, nu a inclus prea multe comentarii editoriale. Presa a relatat despre confuzia şi furia din rândurile PMUP, dar şi despre interviul lui Walesa de la televiziunea germană, unde el a vorbit despre obligaţiile ce decurg din Pactul de la Varşovia şi despre faptul că partidul continuă să influenţeze armata şi poliţia. Atât Rezso Nyers, din partea autorităţilor, cât şi Miklos Haraszti, din partea Democraţilor Liberi, au spus că ei nu cred că un guvern non-comunist în Polonia ar perturba neapărat Pactul de la Varşovia şi CAER. Haraszti a spus că nu îşi poate imagina că polonezii ar putea crea nişte probleme în plus faţă de cele pe care Pactul şi CAER le au deja. Un analist de la radio a spus, la 19 august, că faptul că „Solidaritatea" are un premier în Polonia „reprezintă poate cel mai important eveniment din istoria Europei de Est, din ultimii patruzeci de ani". Evenimentele din Polonia vor suscita, cu siguranţă, mai multe reacţii din partea ţărilor surori, pe măsură ce regimurile care le conduc vor avea răgazul de a digera adevărata lor semnificaţie.

Vladimir Kusin
Radio Europa Liberă (Munchen) – Raport al secţiei de cercetare, condusă de dr. M. Shafir. Document din „Arhiva 1989", Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
(Traducere din limba engleză de Eliza DUMITRESCU)

tv 22 august 1989

19:00 Telejurnal
Ţara în ajunul marii sărbători naţionale
19:40 Gloriosul drum al revoluţiei
Revoluţia din august 1944 – încununare a luptei poporului român pentru libertate socială şi independenţă naţională
Redactor Horia Vasiloni
20:05 Cinstire patriei şi marelui erou. Spectacol literar-muzical-coregrafic
21:05 Sub conducerea partidului, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, măreţe înfăptuiri în anii socialismului
Industrializarea, opţiunea politică fundamentală a României. Justeţea politicii Partidului Comunist Român de repartizare a venitului naţional pentru fondul de acumulare şi dezvoltare
Redactor Alexandru Popescu
21:30 Ctitorii ale Epocii de Aur
Epoca Nicolae Ceauşescu. Repere de marcă ale civilizaţiei noastr socialiste
Redactor Anca Arion
21:50 Telejurnal
22:00 Închiderea programului

anunţuri

CERERI ŞI OFERTE DE SERVICIU

Întreprinderea Apollo (lângă parcul Libertăţii) încadrează urgent un revizor contabil pr. CFI.

Institutul Proiect Bucureşti încadrează controlori poartă (paznici). Solicitanţii trebuie să aibă domiciliul stabil în municipiul Bucureşti.

Staţia de Salvare a Municipiului Bucureşti încadrează conform Legii 12/1971, paznic-sediul Vitan Bârzeşti.

VÂNZĂRI

Vând televizor Cromatic.

Vând motor Diesel nou, remorcă Padeş 1000.

Vând orgă electronică, sintetizator, Yamaha PSR 41, 5 octave, stereo, memorie.

vremea

În ţară, deşi temperatura aerului a marcat o uşoară scădere, vremea a fost călduroasă, cu cer senin în vest şi sud şi mai mult senin în rest. Cu totul izolat în vestul şi sudul ţării, precum şi în zonele de deal şi de munte, au fost posibile descărcări electrice şi averse de ploaie. Vânt slab până la moderat. Maxima a fost cuprinsă, în general, între 25 şi 31 grade, iar minima nocturnă între 10 şi 21 grade. În Bucureşti, deşi temperatura aerului a marcat o uşoară scădere, vremea a fost caldă, cu cer variabil. Maxima a fost cuprinsă între 29-31 grade, iar minima între 18 şi 19 grade.

Marco Polo

ORIZONTAL: 1) Ţară de pe malul stâng al fluviului Amu Daria, vizitată de Marco Polo. Ofiţer Otoman. 2) Popor asiatic. Important centru mongol vizitat de fraţii Polo. 3) Într-o doagă! Acra, Basra, Ormuz sunt doar câteva din aceste aşezări (dim. sg.) 4) Rele! Fluviu asiatic pe a cărui vale au coborât cei doi fraţi Polo. 5) Ţelul final al călătoriei lui Marco Polo, mare ţară asiatică, aşa cum o numeau europenii pe atunci. 1928 este cel în care Marco Polo a fost luat prizonier de genovezi. 6) Denumire atribuită de Marco Polo regiunii răsăritene a Iranului de astăzi. Dânşii. 7) A îndrăgi. Porţiune dintr-un cerc. 8) Ales. Unul dintre fraţii Polo. 9) Acele! Lac aflat la răsărit de lacul Bahlaş. 10) ... – Tagh, uriaşe culmi pe care le-a străbătut Marco Polo în drum spre oazele Chotan şi Cercen din Asia Centrală. Clară. 11) Râu în apropierea lanţului nordic al munţilor Tian-Şan. Munţi din America de Sud. Sport. 12) Exclamaţie. Valori culturale ale poporului chinez, cu care a venit în contact Marco Polo.

VERTICAL: 1) Mare şi frumos oraş irakian aflat pe traseul lui Marco Polo. Patria vestitului călător. 2) Mare în apropierea Mării Caspice. Populaţie a Asiei Mici cunoscută de Marco Polo la începutul călătoriei sale (masc. sg.). Veche măsură de lungime chinezească. 3) Cadou. Mare han mongol, în slujba căruia s-a aflat mai mulţi ani Marco Polo. 4) Mare stat african despre care vorbeşte şi acest renumit navigator. 5) Diminutiv masculin. Popor asiatic pe care l-a cunoscut şi Marco Polo. 6) Casă! Crustacee. Scurt alint! 7) Adio anagramat! Denumirea Chinei de Sud după terminologia folosită de Marco Polo. 8) Nume feminin. Stat asiatic din care Marco Polo a vizitat Bagdadul, Mosulul şi Basra. Sunt. 9) Sătean. Bombardă. 10) Veche măsură de lungime. Sportvi. 11) Personificarea Pământului la grecii antici. Epoci. Obicei. 12) Localitate în Austria. Insule din sud-estul Asiei vizitate de Marco Pólo la întoarcerea în Italia.

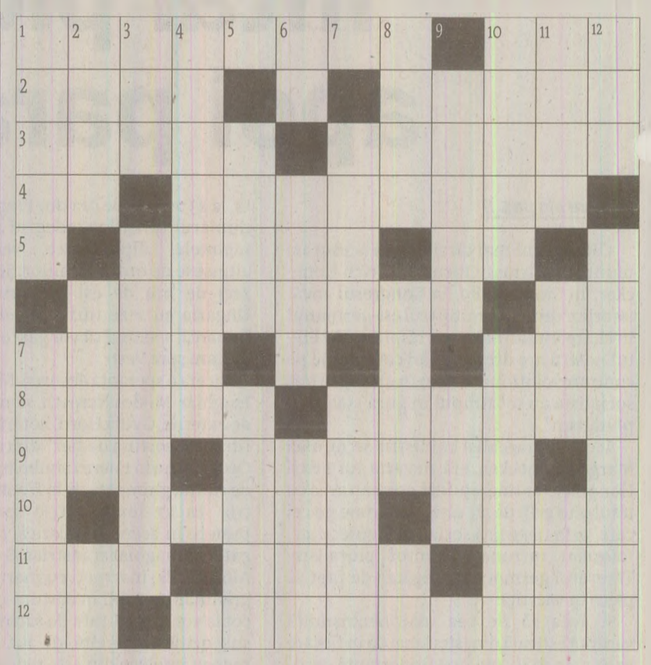

Dicţionar: AGĂ, ACL, ODIA, GAEA, ARL.

Almanahul Cutezătorii

amintiri

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAŢII

Recursul se respinge

„De la vârsta de un an, din 1973, când părinţii s-au despărţit în fapt, Alina este crescută de bunica maternă într-o localitate din Câmpia Olteniei. Acum a terminat clasa a XI-a, ceea ce înseamnă că anul trecut a luat treapta a II-a...". Pe măsură ce-mi relata acest crâmpei de viaţă ce nu mi se părea „ieşit din comună" cum ar zice poetul de pe aceleaşi meleaguri, figura omului legii din faţa mea exprima o lăuntrică frământare, pe care aveam s-o înţeleg după aprofundarea tuturor datelor problemei reliefate vizibil şi previzibil!

Aşadar, după 1973 intervin mai multe puncte de referinţă. Mai întâi, desfacerea căsătoriei prin divorţ în anul 1985. Minora a fost încredinţată mamei, iar tatăl – obligat la o pensie de întreţinere care, adăugându-i-se la alocaţia de stat, însuma 1.150 lei. Apoi, mama Alinei se recăsătoreşte, în Bucureşti, cu Eraclie Velea şi au doi copii. Ceea ce a determinat o galopantă „dezagregare" a dragostei Mariei Velea pentru fiica dintâi, căci astfel nu s-ar explica amnezia faţă de îndatorirea trimiterii acesteia, cel puţin a pensiei de întreţinere stabilită legal, dacă nu şi un ajutor din partea ei ca mamă. Aşa se ajunge ca Alina, aflată legal sub tutela bunicii, să-şi ceară drepturile încălcate brutal de propria-i mamă. Astfel, în hotărârea judecătorească ce o obligă pe Maria Velea la 300 lei pensie lunară (la care se adaugă şi cei 1.150 lei) se consemnează „părăta, pe lângă faptul că nu a avut o contribuţie proprie la întreţinerea minorei, a prejudiciat-o grav pe fiică, reţinându-i pensia trimisă de tatăl său". Probabil că soţii Velea n-au realizat, dar s-au aflat în faţa unei fapte predepsite de legea penală. Art. 305 din Codul Penal stipulează că „părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, neîndeplinirea cu rea-credinţă a obligaţiilor de întreţinere prevăzute de lege, precum şi neplata cu rea-credinţă, timp de două luni a pensiei de întreţinere, de către cel ce are această obligaţie, constituie infracţiunea de abandon de familie şi se pedepseşte cu închisoare sau amendă". Pentru aceasta, legea prevede condiţia plângerii prealabile a părţii vătămate, numai că Alina şi bunica s-au mulţumit cu aspectul civil al acestui uşor de evitat litigiu de familie.

Dar iată că (şi abia acum aveam să înţeleg mâhnirea judecătorului), Maria Velea, încălcând prevederile tuturor codurilor scrise şi nescrise care dispun că drepturile părinteşti se exercită numai în interesul copilului, acţionează pentru ştirbirea dreptului la învăţătură al propriei fiice. După ce că n-au contribuit cu nimic ca minora să ajungă în pragul ultimului an de liceu, ba dimpotrivă – soţii Velea, în pornirile lor egoiste şi retrograde, atentează la dreptul la învăţătură al unui copil care a demonstrat că, în pofida lipsei căldurii părinteşti (nu ştim cât l-o fi interesat şi pe tatăl „cel bun" frământările Alinei) este pe cale să termine un liceu la cursuri de zi.

Marian Teodorescu
Flacăra, nr. 30/1989

DIN ARHIVA MINISTERULUI DE EXTERNE

Comuniştii polonezi explicau celor români „calea socialismului"

22 august 1989, ora 01:45

CC al PCR – tovarăşului secretar Ion Stoian,
MAE – tovarăşului ministru Ioan Totu, – tovarăşului adjunct al ministrului, Constantin Oancea, DR I,

În seara zilei de 21.08.1989 am fost convocat la CC al PMUP, unde am fost primit de tovarăşul W. Natorf, secretar al CC cu probleme internaţionale, şi de B. Kulski, ministru adjunct la MAE polonez.

Tovarăşul Natorf mi-a făcut cunoscut că m-a convocat pentru a-mi comunica punctul de vedere al conducerii PMUP referitor la considerentele conducerii de partid şi de stat ale RS România, personal ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, transmise în seara zilei de 19-20 august a.c. conducerilor de partid şi de stat din toate ţările socialiste.

În cuvântul său a spus următoarele:

„Conducerea de partid a fost informată despre problemele respective şi nu ascunde faptul că nu a primit cu prea multă satisfacţie această declaraţie. Noi ne străduim să informăm despre situaţia din Polonia fără a ascunde ceva, dorim să fie clar pentru conducerea Partidului Comunist Român că nu vom ceda puterea, că nu vom renunţa la sistemul socialist şi la obligaţiile faţă de alţii, atât în ce priveşte Tratatul de la Varşovia, cât şi cele din CAER. Ne-am străduit să fim purtătorul de cuvânt al Tratatului de la Varşovia, iar între partidele noastre să fie o colaborare cât mai bună. De aceea, sutem surprinşi de unele reproşuri care sunt cuprinse în declaraţie. Cu atât mai mult cu cât aceasta a fost transmisă şi altor ţări din Pact. Noi ne aşteptăm la sprijin, în situaţia grea pe care o avem, şi nu la critici".

A precizat că nota nu este un protest, ci este un răspuns la punctul de vedere român.

După această introducere, mi-a înmânat punctul de vedere scris al conducerii PMUP, cu rugămintea de a-l transmite conducerii noastre de partid şi de stat, şi cu precizarea că acest material va fi înaintat şi celorlalte conduceri de partid, cărora partea română le-a transmis punctul ei de vedere.

Vă transmitem alăturat conţinutul integral al notei înmânate, urmând ca, prin curierul TAROM din 23.08.1989, să transmitem originalul materialului.

Răspuns

La punctul de vedere al Comitetului Politic Executiv al Partidului Comunist Român şi al preşedintelui Nicolae Ceauşescu în legătură cu aprecierea actualei situaţii din Polonia, inclusiv cu formarea guvernului Republicii Populare Polone.

În legătură cu declaraţia secretarului central al Partidului Comunist Român, tovarăşul Ion Stoian, în prezenţa adjunctului ministrului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România, Constantin Oancea, transmisă în ziua de 19.08.1989 ambasadorul Republicii Populare Polone din Bucureşti. Din însărcinarea Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Plonez, afirm cele ce urmează:

1. Am luat cunoştinţă cu atenţie de punctul de vedere al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român care exprimă îngrijorarea faţă de soarta socialismului în Polonia, faţă de obligaţiile noastre de aliat şi eventualele implicaţii ale dezvoltării evenimentelor în Polonia pentru interesele comunităţii statelor socialiste.

Încercăm să înţelegem intenţiile tovarăşilor români, nu putem să acceptăm şi să recunoaştem motivaţia nici a aprecierilor şi nici a concluziilor formulate în declaraţia conducerii Partidului Comunist Român.

Analiza actualei situaţii din Polonia, inclusiv poziţia partidului în legătură cu formarea noului guvern, a fost prezentată în hotărârea celei de-a XIV-a plenare a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Polonez. În aceasta se afirmă, între altele, că „numai un guvern care se bucură de cea mai largă încredere şi sprijin social, cu participarea reprezentanţilor tuturor forţelor politice din Seimul Republicii Populare Polone poate scoate Polonia din criză pe calea reformelor evolutive şi consecvente".

Partidul nostru, definindu-şi actuala linie politică, se conduce după interesele supreme ale poporului şi statului, luând ca bază realităţile existente.

Suntem convinşi că linia aceasta este singura justă în condiţiile concrete poloneze şi nu există o altă alternativă la ea. Nu pierdem din vedere, de asemenea, interesele generale ale socialismului ca formaţiune socială.

Acordul partidului nostru privind crearea guvernului, cu participarea tuturor forţelor reprezentate în Parlament, nu înseamnă renunţarea, de către Partidul Muncitoresc Unit Polonez, la influenţa asupra formării politicii statului care să corespundă intereselor socialismului şi aşteptărilor poporului.

În conformitate cu rolul partidului nostru în societate, în organele statului şi administraţiei locale, în forţele armate şi de ordine, vom face totul pentru a fi păstrată, de asemenea, poziţia puternică a partidului în guvernul care se va forma. Baza acţiunii lui o va constitui platforma politică, asupra căreia se va cădea de acord de către partenerii coaliţiei. Garantul continuităţii regimului statului polonez şi a caracterului evolutiv al schimbărilor socialiste este funcţia de preşedinte, cu prerogativele sale constituţionale largi, cunoscute.

2. Respingem afirmaţia tovarăşilor români că participarea în guvernul Republicii Populare Polone a reprezentanţilor „Solidarităţii" serveşte „celor mai reacţionare cercuri imperialiste" şi că aceasta este „nu numai oprobelmă internă a Poloniei, ci se referă la toate ţările socialiste".

Considerăm că tovarăşii români nu au avut nici un fel de motiv de a face astfel de aprecieri, componenţa guvernului polonez şi modul lui de creare constituie o problemă exclusiv internă a poporului nostru, orice încercări de subminare a acestui principiu din afară ar fi în contradicţie cu normele fundamentale de drept internaţional - neamestecul în treburile interne ale altor state.

Conducerea română întodeauna a expus cu o desoebită forţă acest principiu referitor la propria ţară, un caz univoc în acest sens l-a constituit nepaticiparea României la intervenţia în Cehoslovacia în 1968.

Este indamisibilă imputaţia făcută a priori unui guvern al unui stat suveran că ar sluji vreunor forţe străine.

3. Considerăm absolut nefondat reproşul că transformările care au loc în Polonia constituie o lovitură serioasă pentru Tratatul de la Varşovia, creează pentru aceasta un mare pericol şi că constituie un sprijin puternic pentru NATO; vedem aceasta ca o încercare nefondată de subminare a loialităţii ca aliat al ţării noastre. Polonia, chiar şi din punct de vedere al intereselor propriei securităţi a fost şi va rămâne fidelă obligaţiilor sale de aliat în cadrul Tratatului de la Varşovia şi, ca şi până acum, va face totul pentru a întări legăturile între partenrii-părţi ai Tratatului de la Varşovia. În această operă, Polonia are un aport serios şi care nu poate fi contestat.

Am exprimat clar acest lucru în hotărârea celei de-a XIV-a plenară a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Polonez afirmând: „Polonia trebuie să rămână un stat loial din punct de vedere economic şi militar al CAER şi Tratatului de la Varşovia. Participarea noastră la Tratatul de la Varşovia este de câteva decenii garanţia securităţii naţionale". Arătăm că ţelul partidului nostru este că schimbările care au loc în Polonia să ducă la stabilizarea internă, pe baza ameliorării situaţiei economice, la consolidarea poziţiei şi rolului Poloniei în Europa şi în lume. Şi, în acelaşi timp, la întărirea participării noastre la securitatea europeană şi creşterea importanţei Tratatului de la Varşovia în relaţiile internaţionale.

Dorim să amintim că şi forţele politice din afara Partidului Muncitoresc Unit Polonez, în declaraţiile lor publice precum şi în obligaţiile adoptate în cursul desfăşurării „Mesei rotunde", stau la baza faptului că Polonia este membră a Tratatului de la Varşovia şi îşi va menţine obligaţiile de aliat, conducându-se, bineînţeles, nu de premisele ideologice ci de realismul politic normal.

Partidul Muncitoresc Unit Polonez va transpune, cu toată puterea, în practică, păstrând controlul - printre altele - asupra resorturilor Apărării Naţionale şi Afacerilor Interne.

4. Considerăm că statele participante la Tratatul de la Varşovia trebuie să respecte întocmai poziţia adoptată în comun. Declaraţia română prezentată ambsadorlui nostru este în contradicţie cu comunicatul de la ultima consfătuire a Consiliului Politic Consultativ de la Bucureşti, adoptată de asemenea şi de către partea română, unde s-a afirmat că „nu există nici un fel de modele universale ale socialismului şi că nimeni nu dispune de monopolul adevărului, construcţia societăţii noi este un proces creator, care se desfăşoară în fiecare ţară, în conformitate cu tradiţiile şi necesităţile sale".

Aşteptăm respectarea de către toţi, inclusiv şi de partea română, a principiilor aoptate în documentele comune ale statelor participante la Tratatul de la Varşovia în ceea ce priveşte dezvoltarea relaţiilor dintre ele „pe baza egalităţii, independenţei şi dreptului fiecăreia dintre ele de a-şi elabora propria linie politică în mod independent, a propriei strategii şi tactici, fără amestec din afară".

Dorim să subliniem că transofrmările care au avut loc în Polonia şi în alte ţări socialiste nu încalcă cu nimic interesele României, ci dimpotrivă, servesc întăririi socialismului în lume, revenirii la vitalitatea ideilor socialismului şi a forţei ei de atracţie, şi prin aceasta nu dă Partidului Comunist Român motive să vină, nici faţă de celalalte partide comunsite şi muncitoreşti, cu aprecieri şi concluzii de acest gen referitoare la situaţia din Polonia, prezentate în declaraţia dată.

În situaţia aceasta, suntem nevoiţi să facem cunocsut partidelor comuniste şi muncitoreşti ale statelor participante la Tratatul de la Varşovia răspunsul nostru la această declaraţie.

Partidul Muncitoresc Unit Polonez, fiind într-adevăr într-o situaţie dificilă, se aşteaptă la ajutor şi sprijin, dar, totuşi, nu de acest gen, cum o face Partidul Comunist Român. Din partea noastră, suntem gata, ca şi până acum, să împărtăşim cu Partidul Comunist Român, în mod deschis şi sincer, experienţele şi aprecierile noastre.

Exprimăm speranţa că aceasta va permite tovarăşilor români să înţeleagă mai bine condiţiile noastre şi să-şi reconsidere aprecierile de până acum în interesul suprem al colaborării celor două partide şi state.

Varşovia – 21 august 1989
Ion TEŞU

Document din volumul: 1989 - Principiul dominoului. Prăbuşirea regimurilor comuniste europene, Ediţie de: Dumitru Preda şi Mihai Retegan, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 2000, p 164-167

Scinteia
JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Director: Marius Tucă Editori: Lavinia Betea (şef secţie Istorie recentă), Cristina Diac, Florin Mihai, Ilarion Ţiu, Alexandra Zotta (redactori secţia Istorie recentă) Design: Petruţa Brulea Redacţia: Mircea Iorgulescu, Răzvan Belciuganu, Cristinel C. Popa, Roxana-Ioana Ancuţa, Veronica Bectaş, Eliza Dumitrescu, Adela Cristina Teodorescu, Andrei Stoicu, Ramona Vintilă Fotografii: AGERPRES, REUTERS, Arhivele Naţionale Ilustraţie: Mihai Stănescu Telefon: 021 318 20 37
e-mail: istorie.recenta@jurnalul.ro Layout: Ramona Badea Procesare imagine: Ileana Caloteasa, Robert Tătaru Corectură: Daniela Ionescu, Emanuela Bargan, Mihaela Coaje Tiparul executat la: Tipografia INTACT

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES
Agenţia Naţională de Presă AGERPRES